

MENTES ET MANIBUS

(Richard Jan Hons, leden 2026)

Přes propast času k nám hovoří moudra dávných myslitelů a my se nestačíme divit, jak jsou aktuální. Neztratila nic na své platnosti. K současnému člověku snad hovoří o to naléhavěji.

Budu se teď věnovat tématu, jehož jsem se již jinde dotkl. „*Myslí a rukama*“ neboli „*Mentes et manibus*“ jak praví latiník, je dávné krédo, které má původ spíše ve starém Řecku než v Římě. Nádherně demonstruje řeckou ideu duševní a tělesné harmonie. Římané byli pragmatici, žádní blouznivci po horách. Když se jim to hodilo, nerozpakovali se přijmout od vyspělé řecké civilizace kde co. Bylo toho hodně. Proč by znovu objevovali Ameriku? Někdy šli vlastní cestou. Díky tomu vznikla obří antická říše zahrnující téměř celý tehdy známý svět. V každém případě se nám prostřednictvím Římanů dochovaly mnohé plody řecké civilizace, které by se jinak ztratily v propadlišti dějin. Co se týče hmotných památek, je známo, že některá řecká sochařská díla známe jen díky jejich římským kopiím.

Říká se, že my Evropané vycházíme z křesťanství a odkazu starého Říma. Je na tom hodně pravdy, ale starý Řím byl většinou pouhým prostředníkem. Zapomenout na řecký vliv by bylo hodně nespravedlivé, protože byl zásadní. Bez starých Řeků by evropská vzdělanost a kultura vypadaly odlišně. I křesťanská evangelia jsou překladem z řeckých originálů.

Vraťme se ale ke krédu „*Myslí a rukama*“. Je v něm obsažena jednota duševní a fyzické práce, duševního a fyzického úsilí. Obě tyto stránky by měly být v rovnováze. Žádná by neměla v životě chybět. Z onoho antického „*Mentes et manibus*“ vyšli i geologové, kteří si jej upravili na „*Mente et malleo*“, tedy „*Myslí a kladivem*“. Význam je totožný. Ruce jsou pouze zaměněny za kladivo, základní nástroj geologa. Geologické kladívko by bylo k ničemu, kdyby jím nevládla ruka člověka.

Ruce a mozek hrají stejně důležitou roli. Co by byla ruka bez mozku, který ji řídí? Co by byl mozek bez ruky, která realizuje jeho myšlenky? Obě stránky tvořivé činnosti jsou stejně nepostradatelné.

Co si ale budeme namlouvat, na práci fyzickou, manuální se často pohlíží s neopodstatněným despektem. Je žalostné slyšet známé osoby, hrdě hlásat, jak jsou nešikovní, technicky nepolíbení, jak je pro ně nepředstavitelné, že by se do něčeho pustili vlastníma měkkoučkýma a čistounkýma rukama. Oni se tím dokonce chlubí. Odráží to jejich zvýšenou míru stupidity, nicméně vysvětlit jim to nebo je přimět k vážnému zamyšlení bez předsudků, bývá nemožné! Zkrátka, komu není rady, tomu není pomoci.

Rukodělná práce nakládá s hmotou, materiálem. Je jedno, zda to je dřevo, kov či kámen. Ne vždy to jde snadno. Zvlášť, když člověk nemá ten správný fortel. Hmota pak klade tuhý odpor. Pálí studí, odírá a zraňuje ruce, které se jí snaží zkrotit a dát jí správný tvar, něco vytvořit. Na druhé straně, čím více obtíží, tím více radosti z hotového díla.

Z každé práce bychom měli mít dobrý pocit, jinak je něco shnilého ve státě dánském. Ideální je dělat to, co má smysl a co nás těší. Snad každý člověk má zcela jiný vztah k domu, který si sám postavil, než k domu, který si postavit nechal nebo si jej koupil. Podobné to je s ovocem

vypěstovaným na zahradě za domem, vlastní kresbou, textem, vlastnoručně vyrobeným stolem, vybroušeným kamenem, uvařeným jídlem. Nemá cenu takto pokračovat do nekonečna.

Většina děl vyžaduje jak manuální, tak i duševní úsilí. Je vynikající, když jsou obě stránky vyrovnané, když mezi nimi nevládne propastný nepoměr. Jsem rád, že v geologii to platí takřka dokonale. Při práci v terénu a doma je třeba zapojovat ruce i mozek půl na půl. Takto ideální to není všude. Spisovatel si mnoho manuální práce neužije a při vybírání brambor je možné nechat malé šedé buňky mozkové klimbat. S tím se nedá dělat nic jiného, než kombinovat různé práce různého charakteru. Zamrznout v jedině, a ještě k tomu jednostranné činnosti či úzké specializaci nic dobrého člověku nepřináší.

